

**Տ. ԱՐՇԱԿ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈՉԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ
ԽԱՉՎԵՐԱՅԻՆ Ա. ՊԱՅԼԵ ՎԱՆՔՈՒՄ ՍԱՏՈՒՑՎԱԾ Ա. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ**

(11 սեպտեմբերի, 2022 թ.)

«Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

«Որ ոչ առնու զխաչ իւր եւ գայ զկնի իմ,
չէ ինձ արժանի...»:

(Մտթ. Ժ. 38):

Սիրելի՛ քույրեր եւ եղբայրներ,

Այսօր Սուրբ Խաչին նվիրված՝ Խաչվերացի մեծ տոնն է: Մեր Սուրբ Եկեղեցին ընդարձակ տեղ է հատկացրել Փրկչի Սուրբ Խաչի փառաբանությանը՝ Սուրբ Խաչին նվիրված տոներից մեկը՝ Խաչի բարձրացման պատմական իրադարձության հիշատակի օրը, ընդգրկելով Հայ Եկեղեցու մեծագույն հինգ տոների շարքում: Սա նշանակում է, որ Սուրբ Խաչի փառաբանությունը առանցքային է քրիստոնեական կյանքում, այն ուղղակի նույնացվում է մեր Տիրոջ կյանքի ու տնօրինության հետ, նույնացվում է մի ճանապարհի հետ, որի ճամփորդը պիտի դառնա յուրաքանչյուր քրիստոնյա:

Խաչը կամավորաբար ընտրված զրկանքի, տառապանքի ու մահվան ճանապարհն է, որ ավարտվում է հաղթանակով: Սա հաղթանակ չէ, որ ընծայաբերվում է, եւ ոչ էլ հաղթանակ, որ նվաճվում է նյութական, տեխնիկական ու տեխնոլոգիական առավելություններով: Այս հաղթանակը կերտվում է ճշմարտության նկատմամբ աճող հավատքի, չնվազող համոզումի եւ անսահման սիրո ու նվիրումի շնորհիվ: Այս ճամփորդությանն է կոչում մեզ Քրիստոս, երբ կտրականորեն պատվիրում է. «Ով իր խաչը չի վերցնում ու իմ հետեւից չի գալիս, ինձ արժան չէ...»: Սա տառապանքի, զրկանքի ու շարժարանքի քարքարոտ ու փշոտ ճանապարհն է, որ փոխհատուցվում է մխիթարությամբ ու հաղթանակով: Քրիստոսի տա-

ռապանքը, սակայն, չունի ընդհանուր ոչինչ այն տառապանքի հետ, որն առաջանում է մեղքից, աշխարհային մտահոգություններից ու հոգսերից:

Քրիստոսի տառապանքով չեն կարող մխիթարվել նրանք, ովքեր տառապում են, այո՛, տառապում են սեփական դիրքն ու կարողությունները պահպանելու մոլուցքից, չեն կարող մխիթարվել նրանք, ովքեր տագնապած են իրենց մոլորությունները թաքցնելու վախերից: Քրիստոսի խաչով չեն կարող մխիթարվել նաեւ նրանք, ովքեր մարդկային մահով ամեն ինչ ավարտված են համարում. նրանց համար մահն անսահման ամայություն է ու դատարկություն: Քրիստոսի խաչի տառապանքը մխիթարություն է բերում նրանց, ովքեր հրաժարվել են սեփական հավակնություններից, որոնց կյանքը սեր, զոհողություն ու բարություն է թարգմանվում: Այս տառապանքն է հաղթանակ դառնում:

Շատ են, չափազանց շատ են Տիրոջ սուրբ խաչի հակառակորդները: Ահա դրանցից մեկը՝ մարդասիրություն կամ հումանիզմ անվան ներքո: Տեսնում ենք, թե ինչպես է մարդասիրության դրոշի ներքո մերժվում ու ժխտվում Աստվածսիրությունը, թե ինչպես է փորձ արվում Աստուծու պատվանդանին բազմեցնելու մարդուն, թե ինչպես են սրբացվում մարդկային կամքը, իրավունքներն ու ազատությունները, մարդկային քմահաճույքներին զոհաբերվում պարզ խելամտությունը եւ անգամ՝ Աստվածային կամքը: Այսպես է լինում, որ բարոյագրկումն ու այլասերությունը շքերթ են կազմում ու խրախճանք անում: Ահա այս պատճառով, ինչպես ասում է Պողոս առաքյալը. «...Աստված նրանց (մարդկանց) մատնեց անարգ կրքերի, որովհետեւ նրանց էգերը բնական կարիքները փոխեցին անբնական կարիքով: Նույնպես եւ արունները թողնելով էգի հանդեպ բնական կարիքները, իրենց ցանկություններով բորբոքվեցին նրանց հանդեպ» (Հռոմ. Ա. 26):

Տիրոջ Սուրբ խաչի ոխերիմ ուրիշ հակառակորդ է եսակենտրոնությունը՝ մարդկային բոլոր ողբերգությունների պատճառը, որը չի հանդուրժում իրենից զատ այլ հեղինակություն, որը ճանաչում է միայն ու միայն մեկ աշխարհ՝ իր շուրջ պտտվող մոլորակը: Կենդանական ինքնապահպանության բնազդերգի ներքո է կառուցվում եսակենտրոնության սեւ ամրոցը, որի պատերից ներս տեղ չի մնում Աստվածսիրությանը, հայրենասիրությանն ու եկեղեցասիրությանը: Երեւակայեք, թե որքան տանջանք ու տառապանք կա այդ մարդու սրտում, որքան վախ ու տագնապ, որքան մաղձ ու դժգոհություն, բայց, ավաղ, սա խաչի տառապան-

քը չէ: Սա տառապանքն է ինքնակենտրոն ու ինքնակիզվող մեղապարտի, որի ավարտը ավելի սարսափելի է քան հենց՝ ինքը տառապանքը:

Խաչի նենգ ու կատաղի հակառակորդ է մարդահաճությունը, բոլորին ու ամենքին դուր գալու հիվանդագին մոլուցքը, որ փաթեթավորվում է քաղաքավարության ու նրբանկատության երփներանգ ժապավեններով: Այս ախտի պատճառով են բառերը սահում իրենց շավիղներից: Բառերն սպանվում են, լեզուն՝ ոչնչացվում: Վախկոտությունն ու մորթապաշտությունը թաքցվում են խորհմության ազնվագույն թիկնոցի տակ, արկածախնդրությունը, վրեժխնդրությունն ու հավակնոտությունը քողարկվում սկզբունքայնության շքեղ պատմունճանով:

Մինչդեռ, այո՛, խաչի ճանապարհը պարզ է, անսքող ու մերկ. պարզ, ինչպես ինքը՝ Քրիստոս, անսքող՝ ինչպես Խաչալը, եւ մերկ՝ ինչպես ճշմարտությունը: Խաչի խորհուրդը երեսպաշտություն ու մարդահաճություն, ցուցամոլություն ու արտաքնապաշտություն չի հանդուրժում: Խաչի խորհուրդը լուռ, նպատակային ու հետեւողական ճամփորդությունն է, ճամփորդություն տառապանքի դիմագրավման միջոցով դեպի հաղթանակ:

Այս հանձնառությանն ենք կոչված մենք, սիրելի՛ քույրեր եւ եղբայրներ, Քրիստոսի խաչի ճանապարհով հաղթանակի հասնելու առաքելությունը: Մենք շատ ենք տառապել: Տառապել ենք բնական աղետներից ու արհավիրքներից, տառապել ենք թշնամիների հարձակումներից ու ոճրագործություններից, տառապել ենք ցեղասպանությունից, գաղթից ու հայրենազրկումից, մշակութային ու հոգեւոր եղեռնից, տառապել ենք, բայց չի ավարտվել մեր պատմությունը, չի ավարտվել մեր ճամփորդությունը:

Մեր տառապանքները չեն նվազել նաեւ այսօր, երբ արցախյան 44-օրյա պատերազմի ողբերգական իրադարձությունները հանգեցրել են մարդկային, տարածքային, մշակութային ու նյութական ահռելի կորուստների, երբ տազնապած սրտերով կանգնած ենք ծանր մարտահրավերների առջեւ:

Այսօր հանգիստ չի տալիս մեզ հարցը. «Արդյո՞ք մեր տառապանքը խաչի տառապանքն է, արդյո՞ք մենք տառապում ենք, չարչարվում ենք, որովհետեւ ճանապարհորդակից ենք Քրիստոսին, թե՞ տառապանքը ծնվում է մոլուցյունից ու կրքերից, տառապանք, որ առաջանում է Աստվածմերժումից ու հոգեպարպումից: Արդյո՞ք մենք հետեւեցինք խա-

չը հանձն առնելու Տիրոջ կտրական կոչին, արդյո՞ք հանձն առանք խաչի ճանապարհը՝ եսակենտրոնությունից, երեսպաշտությունից, ընչաքաղցությունից հրաժարվելու ճանապարհը»:

Սուրբ Խաչի տոնի այս առավոտ հավաքվել ենք այս սուրբ եկեղեցում դիմելու Աստծուն. «Ո՞րն է, Աստված, ելքը, ո՞րն է, Տէր, ճշմարիտ ճանապարհը, ինչո՞վ պիտի ավարտվի մեր այս տառապանքը»: Բայց Աստված Ինքը, Ինքն Աստված ցույց է տվել ճանապարհը, ցույց է տվել Իր մարգարեների ու առաքյալների միջոցով, Իր Խաչյալ Որդու օրինակով:

Քրիստոս հաշտության կոչ է ուղղում, Խաչով հաշտության, այնպես, ինչպես Ինքը Խաչով հաշտեցրեց Աստծուն մարդկանց հետ: Պետք է հաշտվել, բայց ոչ համակերպվել ու պարզապես հանդուրժել միմյանց: Պետք է համախմբվել խաչի շուրջ: Պետք է ոչ թե պարզապես խոսել Խաչի մասին, այլ լինել Խաչի մոտ, լինել դեպի հաղթանակ առաջնորդող Խաչին գամված՝ լինել այնտեղ, ուր «ես»-ը զոհաբերվում է «է»-ին, մարդը խոնարհվում է Աստուծու առաջ, մարմինը ծառայում է հոգուն, իսկ նյութը՝ սպասավորում՝ Սիրուն:

Սիրելի՛ քույրեր եւ եղբայրներ,

Այս ճանապարհն է միակն ու անկրկնելին՝ կամ խաչի ճամփորդ ես եւ կամ՝ մոլորված շրջմոլիկ: Մենք ենք որոշում՝ լինել խաչի ճամփորդ՝ Աստվածապաշտ, թե անձնապաշտ ու անուղի մի թափառական: Աստված Ինքը մեկնել է Իր Զեռքը մեզ, եւ այդ Զեռքը անհոգնաբեկ սպասում է մեզ:

Երկարենք մեր ձեռքը, բռնենք Աստուծու Աջը, եւ Նա մեզ կառաջնորդի Խաչի ճանապարհով, մի ճանապարհ, ուր փշերը վարդերի են վերածվում, վիշտ ու տառապանքը ուրախության ու խնդության են փոխակերպվում, խաչելությունը հարություն է դառնում, իսկ պարտությունը հավիտենական Հաղթանակով է պսակվում: Այս խաչի ճամփորդության մեջ պիտի ուրանանք մեր անձը եւ արժանի դառնանք մեր Փրկչին, քանզի «ով իր խաչը չի վերցնում ու Իմ հետեւից չի գալիս, Ինձ արժան չէ...», ասում է Քրիստոս, որին փառք հավիտյանս հավիտենից:

Շնորհք, սէր եւ խաղաղութիւն եղիցի ընդ ձեզ եւ ընդ ամենասեան: Ամէն»:

